

Област София

▶ Население (2019)	226 671
▶ Територия (кв.км)	7062,3
▶ Брой на населените места	284
▶ Дял на населението в градовете (%)	61,6

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта остава третият най-висок в страната. Залатите нарастват и предопределят сравнително ниските нива на бедност. Развитието на местния пазар на труда е много добро, като коефициентите на заетост и на безработица достигат рекордни за областта нива. Доброто икономическо развитие се вижда и в местната инвестиционна активност. Област София отчита вторите най-високи в страната разходи за придобиване на ДМА и чуждестранни инвестиции. Областта има сравнително добре развита инфраструктура. Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София като цяло е близко, но по-ниско от средното за страната. Представянето на администрацията в областта е изключително слабо.

Коефициентът на естествен прираст в област София остава сред най-ниските в страната. София е сред областите със сравнително ниска урбанизация. Делът на второгодниците е двойно по-висок от средния за страната. Представянето на учениците също е сравнително слабо. Областта има сходна със средната за страната осигуреност с лекари специалисти, но общопрактикуващите лекари са по-малко. Представянето на област София в сферата на реда и сигурността е слабо и причина за това е сравнително бавното правораздаване. Показателите за ред и сигурност в областта са близки до средните в страната. Образованите отпадъци са сравнително много, а малка част от тях се предават за третиране и рециклиране. Културният живот в областта е слабо проявен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Въпреки че brutният вътрешен продукт на човек от населението в област София отбелязва изключително нисък ръст през 2018 г. – 0,8% при 9,3% за националната икономика, стойността му остава третата най-висока в страната след столицата и област Стара Загора. Средната годишна брутна заплата нараства с 10,5% – сходно със средното за цялата страна – и достига 13,4 хил. лв., с което почти се изравнява със средната за България като цяло. Доходите обаче леко спадат и през 2019 г. средногодишният общ доход на лице от домакинството е 4844 лв. при 6013 лв. в страната.

Независимо от това неблагоприятно развитие през 2019 г., сравнително високите стойности на brutния вътрешен продукт и трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. През 2019 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 14,5% (при 19,9% за страната), а живеещите под националната линия на бедност са 17,6% (при 22,6% в страната).

Пазар на труда

Развитието на местния пазар на труда през 2019 г. продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Икономическата активност в областта се повишава значително и за втора поредна година е по-висока от средната, достигайки 78,1% при 74,3% за страната. Ръстът ѝ е съпроводен от едновременно повишаване на заетостта и намаляване на безработицата до рекордни за областта нива. Коэффициентът на заетост достига 77,7% (при 70,1% в страната), а този на безработица – до 0,4% (при 4,2% в страната).

Профилът на работната сила в област София се характеризира с голям брой население със средно образование – 77% при 54% за страната, като делът на висшите и този на лицата с основно и по-ниско образование са сравнително ниски. Тази структура е обусловена от близостта на повечето населени места в областта до столицата, която привлича висшисти, докато развитието на преработващата промишленост по естествен път остава в географската ѝ периферия.

Инвестиции и икономика

Доброто икономическо развитие на областта е свързано с висока инвестиционна активност. През 2018 г. областта отчита вторите най-високи в страната (след тези в столицата) стойности на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и на преките чуждестранни инвестиции средно на човек от населението. Разходите за придобиване на ДМА достигат 3140 лв./човек от населението при 2750 лв./човек в страната. Размерът на преките чуждестранни инвестиции към 2018 г. е 6064 евро/човек при 3560 евро/човек в страната.

Произведената продукция отрежда второ място на областта, като през 2018 г. стойността ѝ достига 48,1 хил. лв./човек

при 50,4 хил. лв./човек в столицата и 25,9 хил. лв./човек в страната.

Сравнително нисък остава броят на действащите в областта предприятия, но същевременно сред тях е сравнително висок делът на големите предприятия.

През последната година усвояването на европейски средства изостава от темпа на национално ниво, но все още остава малко по-високо от средното за страната. В рамките на областта най-много средства се усвояват в община Костинброд.

Инфраструктура

Област София има сравнително добре развита инфраструктура. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната за страната, а делът на автомагистралите и първокласните пътища е вторият най-висок в страната (след този в област Шумен) с 30,2% при 18,6% средно за страната. Същевременно обаче качеството на пътищата остава сравнително ниско с едва 31,7% от пътната настилка в добро състояние при 41,4% в страната през 2019 г. Гъстотата на железопътната мрежа също е сравнително висока.

Относително нисък и през 2019 г. остава достъпът до интернет в областта – 67,3% от домакинствата при 75,1% средно за страната.

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София като цяло е близко, но остава по-ниско от средното за всички общини и през 2020 г. Изключение прави размерът на данъка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица, който е по-висок в областта в сравнение със средните нива за България. Значително по-ниски от средните (с по около 20%) пък са данъците върху таксиметровия превоз и търговията на дребно.

Администрация

Представянето на общинските администрации в област София е изключително слабо. Докато почти цялата територия на страната вече е обхваната от кадастралната карта (91,4%), покритието на кадастъра в областта е 75,3% през 2019 г. По-ниски от средните за страната остават и самооценките на общинските администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2020 г.

И през 2020 г. София продължава да е сред областите с най-ниско оценена активна прозрачност на местните администрации с рейтинг 57% при 71% средно за страната. В рамките на областта най-прозрачни са общините Чelopeч, Божурище, Чавдар и Пирдоп.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■■

През 2019 г. коефициентът на естествен прираст в областта се повишава за втора поредна година, но остава сред най-ниските в страната със стойност от -9,3‰ при -6,7‰ за страната. Същевременно коефициентът на механичен прираст се запазва сравнително висок, макар и отрицателен, което може да се обясни с близостта на областта до столицата и с възможността за ежедневна трудова миграция.

Тези процеси се проявяват във влошените коефициенти на възрастова зависимост в областта. През 2019 г. отношението на населението на над 65 години към това до 14 години е 170% (при 150% в страната), а към това на възраст между 15 и 64 години – 38% (при 34% в страната).

София е сред областите със сравнително слаба урбанизация – 62% от населението е градско при 74% в страната – и с ниска гъстота на населението от 727 души/кв.км при 1510 души/кв.км средно за страната.

Образование ■■■

Коефициентът на записване на учениците в V–VIII клас в област София остава сравнително висок през 2019 г. – 92% при 87% средно за страната. През 2019 г. броят на преподавателите в основното и средното образование в областта е 87 на 1000 ученици при 89 на 1000 средно за страната.

През 2019 г. делът на второгодниците в областта се повишава и вече е двойно по-висок от средния за страната. Представянето на учениците също е сравнително слабо. През 2020 г. успехът на националното външно оценяване след VII клас по математика в областта е 31 т. при 36 т. в страната. Средният успех на матурата по български език и литература е 4,00 (при 4,20 в страната), а слабите оценки достигат 10% (при 8% в страната).

В областта има и сравнително малко студенти – 8 на 1000 души от населението при 32 на 1000 души за страната през 2019 г.

Здравеопазване ■■■■

Областта има сходна със средната за страната осигуреност с лекари специалисти, но общопрактикуващите лекари са по-малко. През 2019 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1771 души от населението (при 1688 души на лекар в страната). Делът на здравоосигурените се повишава до 87%, но все още не достига средното за страната ниво от 89%.

Броят на болничните легла в местните многопрофилни болници, съотнесен към населението в областта, нараства и традиционно е по-висок от средния за страната. Същевременно преминалите за лечение болни са чувствително по-малко – 176 на 1000 души от населението при 254 на 1000 души в страната.

През 2019 г. коефициентът на детска смъртност намалява и вече е под средната за страната стойност.

Ред и сигурност ■■

Представянето на област София в осигуряването на ред и сигурност продължава да е слабо и през 2019 г. Основен фактор е сравнително бавното правораздаване – едва 80% от делата са приключили в 3-месечен срок (при 90% в страната), а делът на висящите достига 20% (при 10% в страната). Същевременно натовареността на местните наказателни съдии не се различава особено от средната за страната – един съдия от област София разглежда средно по 9,5 дела месечно при средно 9,1 дела на съдия в страната.

Показателите за ред и сигурност в областта са близки до средните за страната. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е 11,2 на 1000 души от населението (при 11,1 на 1000 души в страната), а разкриваемостта им е 54,7% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■

Обемът на образуванияте в областта отпадъци нараства до 487 кг/човек през 2018 г. и е един от най-високите в страната. Същевременно изключително малка част от битовите отпадъци се предават за третиране и рециклиране – 19% при 71% за страната – но този дял бързо нараства през последните три години.

През последните години има значително подобрение и в дела на домакинствата, които имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, като за десетилетие той се е увеличил от 28% до 43% през 2018 г., но остава значително под средния за страната дял от 64%. За сметка на това делът на домакинствата с достъп до канализация е сходен със средния за България от 77% и през 2018 г.

Емисиите на въглероден диоксид през 2018 г. са 36 т/кв.км и остават значително по-ниски от средната за страната стойност от 275 т/кв.км.

Култура ■■

Интензивността на културния живот в област София остава ниска и през 2019 г., което вероятно е продиктувано от близостта на областта до столицата и сравнително лесния и бърз достъп на голяма част от населението до най-големия град в страната. В областта не се отчитат посещения на библиотеки и театри, а посещенията на кината са малко – 78 на 1000 души от населението при 659 на 1000 души средно за страната.

Посещенията на музеи в областта нарастват значително през 2019 г. и вече достигат 1430 на 1000 души население при 770 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	15 527	15 654	n.a.	15 615
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4853	4853	4844	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 149	13 425	n.a.	13 775
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	n.a.	20,4	17,6	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,4	73,3	77,7	70,1
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	2,6	0,7	0,4	4,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	19,9	12,3	10,9	17,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	13,1	13,6	12,0	28,0
Произведена продукция (лв./човек)	45 443	48 092	n.a.	25 855
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2697	3140	n.a.	2750
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	6287	6064	n.a.	3560
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	52,3	51,3	67,3	75,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,8	30,8	31,7	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	21,4	21,4	21,4	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	57,9	58,0	57,3	70,7
Индикатори на социалното развитие	2017	2018	2019	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,9	-9,8	-9,3	-6,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,3	-1,1	-1,2	-0,3
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,72	3,92	4,00	4,20
Среден успех на изпита по математика след VII клас (точки)**	25,4	28,4	31,0	36,3
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	76	84	87	89
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	91,3	91,3	91,6	86,6
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,3	86,3	87,3	88,8
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1751	1758	1771	1688
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,9	13,5	11,2	11,1
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,7	9,6	9,5	9,1
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	77,1	77,2	n.a.	76,2
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	479	487	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	3,4	18,9	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	79	67	78	659
Посещения в театрите на 1000 души от населението	0	0	0	362

* Данните за 2019 г. са включени в изследването 2020 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2019/20 година, а матурите са проведени през 2020 г. Същото важи и за предходните години.